

תמצית הש"ס

חולין צ"ג – קכ"ב:

לפרטים- 0527692282

איזה חלב אסור באכילה

לובן הכליה נחלקו רבי ורבי חייא אם הוא אסור, ורבה וריו"ח היו משרשים אחריו, ורבי אסי היה חותך רק את מה שלמעלה, ואמר אביי שמוסתבר לומר כרב אסי, דכתיב "ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עליהן" ולא חלב שבתוכן, וכן הא דכתיב בהמשך הפסוק "אשר על הכסלים" בא למעט שחלב שהבשר חופה אותו מותר, אמנם החלב שתחת המתנים אסור, כיון שבחיי הבהמה אבריה מתפרקים – נעים כשהיא הולכת, והמתניים נמשכים כלפי מעלה והכסלים כלפי מטה ונמצא שהחלב אינו מכוסה.

צ"ג. חלב שעל ההמסס ובית הכוסות אסור והאוכלו ענוש כרת, וזהו חלב שעל הקרב. וחלב שעל הקליבוסת אסור, וזהו חלב שעל הכסלים.

חוטים שביד אין לאוכלם משום איסור דם, אמנם אם מלחם מותר לבשלם אפי' בקדירה.

צריך לגרור את החלב אמה מתחילת המעיים, וזהו חלב שעל הדקין.

חלקים בבהמה האסורים באכילה

חוטין שבעוקץ אסורים, ויש שם ה' חוטים, ג' בצד ימין והם מתפצלים לשניים, וב' משמאל והם מתפצלים לשלש, ואם מוציאם חמים הם יוצאים, ואם לא צריך לחטט אחריהם.

חוטי הטחול והכסלים והכליות אסורים משום חלב, ואין להם תקנה, וחוטי היד והלחי אסורים משום דם, ואם חותכם ומולחם מותרים.

דין הקרומים – חמשה קרומים יש בבהמה, הקרום שעל הטחול ועל הכסלים ועל הכליות אסורים משום חלב, והקרום שעל הביצים ועל המח אסורים משום דם. י"א שמוספיק לקלף את הקרום מהטחול בחלקו העליון במקום עוביו שהוא מחובר שם לכרס ולחלב, וי"א שצריך לקלף גם מלמטה, ובברייתא איתא שהוא אסור ואין חייבים עליו. וכן קרום שעל הכליות על העליון חייב ועל התחתון פטור.

ביצי זכר המעורים בגופו נחלקו רב אמי ורב אסי אם הם אסורים כאבר מן החי, שהרי אינם חוזרים ומבריאים (ואינם מסריחים משום שאינם פתוחים לאויר), או שהם מותרים דממה שאינם מסריחים מוכח שיש בהם חיות (ואינם מבריאים משום כחישותא). וריו"ח אמר לרב שמן בר אבא שהם מותרים, אבל שלא יאכלם משום "אל תטוש תורת אמך".

צ"ג: **ביצי דגדיא** וכדו' עד ל' יום מהלידה מותר לאוכלם בלי לקלף את הקרום, מכאן ואילך, אם יש בהם זרע (והסימן לזה הוא שיש בהם חוטים אדומים) אסורים, ואם אין בהם זרע מותרים.

אומצא שהאדימה וביעי ומזרקי, אם חתכם ומלחם מותר אף לבשלם בקדירה, ואם תלאם בשפוד בתוך התנור ומלח אותם מעט, לרב אחא מותרים מפני שהגחלים שואבים את הדם, ולרבינא אסורים מפני

שהגחלים מייבשים את הבשר, (ובג' אלו בלבד רב אחא לקולא ורבינא לחומרא, והלכה כרב אחא, אבל בשאר דברים רבינא לקולא ורב אחא לחומרא, והלכה כרבינא).

ראש שהטמינוהו ברמץ, אם בית השחיטה היה למטה מותר כיון שהדם זב. ואם נקבי החוטם למטה י"א שמותר, וי"א שרק אם נעץ שם משהו מותר. ואם הניחו על הצדדים, י"א שאסור, וי"א שאם נעץ שם משהו מותר.

איזה גיד נאסר – הגיד הפנימי הסמוך לעצם אסור וחייבים עליו, והחיצוני הסמוך לבשר אסור ואין חייבים עליו, אמנם גם הפנימי יש מקום שהוא נכנס בבשר, וחייבים עליו, וגם החיצוני יש מקום שהוא סמוך לעצם הקולית, והיינו במקום שהטבחים חותכים.

נאמנות הטבחים

טבח שנמצא אחריו חלב כזית מלקין אותו, וי"א שזה אפי' אם הכזית הוא בב' או ג' מקומות. אבל מעבירין אותו כבר מחלב כשעורה, והיינו במקום אחד.

לר"מ אינם נאמנים על הגיד לומר שנטלוהו, מפני שזה טורח לחטט אחריו, וכן אינם נאמנים על החלב, ולחכמים נאמנים על הגיד ועל החלב. י"א שבתחילה פסקו שאין נאמנים, דסברי כר"מ שצריך לחטט את כל הגיד וטריחא להו מילתא, ולבסוף פסקו שנאמנים, דסברי כר"י שא"צ חטיטה. וי"א שבתחילה האמינו דסברי כר"י, ובדורו של ריו"ח לא האמינו כי פסקו כר"מ ויש לחוש שהוא נוהג כר"י, ואמר רב נחמן שבזמן הזה נאמנים, משום שכבר שכחו את דעת ר"י והוחזק המנהג כר"מ.

איסור גניבת דעת

צ"ד. **איסור לגנוב אפי' דעת העכו"ם**, וכדמצינו ששמואל אמר לתת שכר לבעל המעבורת שהעבירם, ונתן לו תרנגולת טריפה במקום שחוטה, וי"א יין מזוג במקום יין שאינו מזוג, והקפיד עליו שמואל. אמנם אין משם ראיה גמורה, די"ל שהקפיד משום שהשהה טריפה ברשותו, או ביין משום שאמר לתת לו אנפקא שזה יין חי והקפיד משום שעבר על דבריו.

אסור להפציר בחבירו לסעוד אצלו אם הוא יודע שחבירו יסרב כי הוא חושב שמזמינו באמת, או להרבות בתקרובת אם יודע שאינו מקבל.

אסור לפתוח חבית יין חדשה לאורח, אם מכרה לחנוני, כי הוא חושב שלכבודו מוכן להפסיד שיתקלקל שאר היין שבחבית, ובאמת הוא נותנה מיד לחנוני, (וברש"י צ"ד: מבואר דאירי שאומר לו שפותח לכבודו). ואם הודיעו, או שבאמת היה פותח אפי' בלא שמכר לחנוני מותר.

אסור לומר לחבירו לסוך מפך שמן ויודע שאינו סך, אם הפך ריק, ואם כוונתו לכבדו להודיע לבריות שהוא חביב עליו מותר.

אסור להביא לבית האבל כלי עם מעט יין או מלא מים, ואם יש שם רבים וכוונתו להחשיבו בעיניהם מותר, דגדול כבוד הבריות.

אסור למכור סנדל של בהמה כאלו הוא משחוטה, מפני שמטעוהו ועורו של שחוטה חזק יותר, ומפני הסכנה שמה מתה מנשיכת נחש והארס נבלע בעור.

אסור לשלוח לחבירו חבית יין שיש למעלה שמן שמה יזמין אורחים ויחשוב שיש לו הרבה שמן, ומעשה היה שעשו כך והמקבל חנק את עצמו מפני הבושה.

אסור לאורחים לתת לבני בעה"ב ממה שנתנו להם, אא"כ נטלו רשות מבעה"ב. ומעשה היה שעשו כך, ולא היה לבעה"ב דבר אחר לתת להם, וחבט האב את בנו בקרקע ומת, ומחמת כך עלתה אמו לגג ונפלה ומתה, ומחמת כך עלה האב לגג ונפל ומת.

מתי יש לחוש שהבשר אינו כשר

שליחת גיה"נ לעכו"ם - מותר לשלוח ירך שלימה לעכו"ם ואין חוששים שימכנה לישראל ויאכלנה בגידה, מפני שמקום הגיד ניכר. לל"ק מותר אפי' במקום שמכריזים והיינו שכל הטבחים שם ישראלים, ואם נמצאה טריפה ומכרהו לעכו"ם מכריזים על כך, ואם לא הכריזו מותר לקנות בשר מעכו"ם, ואין חוששים שהנכרי יחתוך והישראל יחשוב שישראל הוציא את הגיד, מפני שחיתוך עכו"ם ניכר. ולל"ב וכן ללישנא השלישית רק במקום שאין מכריזים מותר. ואם הירך חתוכה, לל"ק דווקא במקום שמכריזים אסור, אבל במקום שאין מכריזים מותר, ולל"ב אסור אף במקום שאין מכריזים ואסור לקנות שם מעכו"ם, דיש לחוש שישראל יראה את הנתניה ויחשוב שהישראל הוציא את הגיד, וללישנא השלישית ג"כ אסור אף במקום שאין מכריזים, משום שגניבת דעת אסורה אפי' בעכו"ם, והנכרי יחזיק לו טובה כאלו נתן לו ירך המותרת לישראל.

שליחת גיה"נ לישראל - השולח ירך לחבירו, אם היא שלימה א"צ ליטול את גיה"נ, ואם היא חתוכה צריך ליטול את גיה"נ.

צ"ד: מכירת נבילות וטריפות לעכו"ם - אסור למכור נבילות וטריפות לעכו"ם, מפני שמטעוהו, ושמה ימכור אותם לישראל אחר. לאביי ורבה איירי במקום שמכריזים ובאותו יום לא הכריזו, ולרב אשי איירי במקום שאין מכריזים, וחוששים שישראל אחר יראה שהוא נתן לנכרי וילך לקנות ממנו.

אין לומר לעכו"ם קנה לי בדינר זה בשר, שמה יאנוס את הטבח לתת לו בחינם, ושמה ימכרו לו נבילות וטריפות. לאביי ולרב אשי איירי במקום שאין מכריזים, ולרבה איירי במקום שמכריזים ובאותו יום הכריזו.

דרך ההכרזה - מכריזים שנפל לידם בשר הראוי לעכו"ם, (ולא יכריזו שזה טריפה, מפני שהעכו"ם לא יקנו), ואין בזה משום גניבת דעת מפני שהם מטעים את עצמם מפני שהיו יכולים לשאול אם זה טריפה, ומטעם זה כשהלכו רבא ורב ספרא וחשב מר זוטרא שיצאו לכבודו, אמר רבא שא"צ לומר לו שלא יצאו לכבודו (כמו שעשה רב ספרא), מפני שהוא הטעה את עצמו.

צ"ה. קנית בשר מעכו"ם - מותר לקנות מעכו"ם בשר שקנאו באיטליז של טבחי ישראל, דאזלינן בתר רוב טבחי ישראל, ואין לחוש שישראל מכר לו טריפה, כיון שאין למכור טריפה לנכרי, ואם שמענו שישראל אחד מכר טריפה לעכו"ם, לל"ק אין לאסור משום כך את כל האיטליזים כיון שלא הכריזו, ולל"ב כיון דאיתחזק איסורא יש לחוש שמכר ממנה להרבה עכו"ם.

בשר שנתעלם מן העין

שיטת רב שבשר שנתעלם מן העין אסור, אפי' אם היה מונח על שלחנו, שמה החליפוהו עורבים לנבילה, ואין לאכול בשר אא"כ לא העלימו ממנו עין מהשחיטה, או היכא שהוא צרור וחתום, או היכא שיש בו סימן או

טביעות עין (שזה מועיל גם לחוטי תכלת. וטביעות עין עדיפה מסימן, שהרי אדם מותר באשתו אף שהוא סומן או בלילה, וכן אם מעידים על רוצח לפי סימן אינו נהרג ולפי טביעות עין נהרג, וכן השולח למצוא אדם על פי סימנים לא ודאי שיכירו אבל ע"פ טביעות עין יכירו), או אם הניחוהו במחוזות. אמנם בערב יוה"כ, כיון שבאותו יום רוב הבשר בעולם הוא של התר, מותר לאכול אפי' בשר שהשליך עורב.

בשר שהיה ביד עכו"ם והעכו"ם לא שחטו מותר.

ולפי זה הא דתניא שעיר שיש בה ט' חנויות מוכרות בשר שחוטה וחנוות אחת של בשר נבילה, (ספיקו אסור ו)בנמצא הלך אחר הרוב, איירי שנמצא ביד עכו"ם.

והא דתניא שהמוצא בשר בעיר, אם אינו מבושל הולכים אחרי רוב השוחטים, ואם הוא מבושל הולכים אחרי רוב אוכלי הבשר, צ"ל שראה את הבשר מאז שנפל, דאל"כ הרי נתעלם מן העין ואסור.

בשר שנמצא בגבולין ורוב השוחטים מישראל, לרב האברים נבילות דרך לחתוך נבילה לאברים ולהשליכה לאשפה, וחתוכות מותרות משום טומאת נבילה, ואסורה באכילה מספק כדין בשר שנתעלם מן העין, וללוי מותרות אף באכילה.

צ"ה: מקור הדבר שרב אסור בשר שנתעלם מן העין הוא ממה שהיה אדם שנפל לו למים ראש בהמה והביא סל ועלו לו שני ראשים, ואסור רב את הראשים משום דאיסורא שכחי טפי במקומות הרחוקים, וחיישין שעורב הביא משם אע"פ שרוב השוחטים ישראל, כיון שנמצא שם שני ראשים. (תוד"ה אסיק). ואמנם אין מזה ראייה גמורה, כיון שבאותו מקום היה רוב עכו"ם.

עוד מצינו שרב בא לבית חתנו ויצאו כולם לקראתו ונזהר שלא להעלים עיניו מהבשר שהיה שם, ואמר שלולא זה היה אסור לאוכלו, ומ"מ רב לא אכל מאותו בשר, מפני שזוהר שלא להנות מסעודת הרשות בת ת"ח לעם הארץ.

איסור ניחוש והתר סימן - המנחש ואינו סומך על ניחושו ממש, כאליעזר עבד אברהם וכיונתן בן שאול, אין בזה איסור ניחוש. ולכן רב היה בודק אם באה מעבורת מיד ואם לא היתה באה מיד לא היה הולך, ושמאל היה בודק בספר, וריו"ח היה בודק בינוקא שהיה אומר לו פסוק לי פסוק. ומעשה בריו"ח שרצה לצאת לשמואל (שהיה כותב לרב "לקדם רבינו שבבל", ולשמואל כתב "חברינו", ושלח לו שמואל חשבון עיבור ס' שנים, ואמר ריו"ח שזה חשבונות בעלמא, ושלח לו שמואל הרבה מיני ספיקי טריפות, ואמר שהוא רבו ורצה לצאת לקראתו), ואמר לו הינוקא "ושמואל מת", אמנם באמת לא מת, אלא שמשמים לא רצו שריו"ח יטרח.

מי שבנה בית או נולד לו תינוק או שנשא אשה, ואח"כ הצליח ג"פ בסחורה, אע"פ שאסור לנחש, יש בזה סימן.

עוד באיסור גיד הנשה

צ"ו. מה צריך ליטול מגיד הנשה - לר"מ מדרבנן צריך ליטול את כולו ולחטט אחריו, אמנם מדאורייתא די לחותכו מלמעלה. ולר"י אף מדרבנן די לחותכו מלמעלה.

מלקות בגיה"נ - אם אכל כזית מהגיד לוקה. ואם אכל גיד שלם שאין בו כזית לתנא דמתני' ולת"ק דברייתא לוקה, דבריה היא, (ומלשון אכילה לומדים שאם יש בו כמה זיתים ואכל כזית חייב, ומ"אשר על כף" לומדים שלא אסרה תורה אלא מה שמונח על הכף, ו"הירך" היינו שהגיד האסור הוא זה הפנימי המתפשט בכל הירך והחיצון מותר, ולמעט עוף שאין לו כף לומדים מ"כף" נוספת שכתובה). ולר"י אינו

לוקה, דכתיב ביה אכילה, (ומ"אשר על כף" לומד ר"י שאם יש בו כמוה זיתים ואכל כזית חייה, וס"ל לר"י שלא רק מה שעל הכף נאסר, דכתיב "הירך").

אכל מהגיד הימני כזית ומהשמאלי כזית, לת"ק לוקה שמונים, ולר"י לוקה ארבעים.

תערובות טעם כעיקר

צ"ו: ירך שנתבשל עם גיד הנשה, משערים כאילו הירך הוא לפת והגיד הוא בשר, ואם הבשר היה נותן טעם בלפת בכזה שיעור הירך אסורה. ואם גיה"נ נתבשל עם הגידים, או שחתיכה של דג טמא נתבשלה עם חתיכות כשרות, אם מכיר את האיסור, אוסר בנותן טעם, ואם אינו מכירו כולם אסורים, (ואין בטל ברוב, מפני שהוא בריה. ואין החתיכה בטלה ברוב, אף למ"ד שרק דבר שתמיד דרכו להמנות אינו בטל ברוב, משום שהיא ראויה להתכבד בה לפני האורחים. ק.), אבל הרוטב נאסר רק אם האיסור נותן טעם.

ואיתא לקמן צ"ט: שדין זה הוא דלא כדעת רבי ישמעאל בנו של ריו"ח ב"ב דס"ל שאין בגידים בנותן טעם ומשליכו והשאר מותר. והלכתא אין בגידים בנותן טעם, בין נתבשל בין נמלח בין צלה, אמנם שמנו אוסר בנותן טעם.

צ"ז: מתי טעם האיסור אוסר בצליה - גיה"נ שצלאו עם הירך, קולף ואוכל עד שמגיע לגיד. אמנם גדי שצלאו עם חלבו, אסור לאכול אפי' מראש אזנו, מפני שהחלב מפעפע בכל הבשר, ומה שמצינו שריו"ח התיר גם בחלב, י"מ דאיירי בגדי כחוש, וי"מ דאיירי בכליה שנצלתה עם חלבה ויש קרום המונע מהחלב להבלע בכליה, וי"א שהוראת ריו"ח היתה על כילכית דג קטן טמא שנמצא באילפס של בשר, והורה ריו"ח שקפילא (נחתום) נכרי יטעם את התבשיל לראות אם יש בו טעם מהאיסור.

מתי סומכים על טעימת קפילא - קדירה שבישלו בה תרומה לא יבשלו בה חולין, ואם בישל יטעם קפילא כהן את התבשיל ויראה אם יש בו טעם מהתרומה. וקדירה שבישלו בה בשר לא יבשלו בה חלב, ואם בישלו יטעם קפילא נכרי ויראה אם יש בחלב טעם בשר. ואם אין קפילא, או בתערובת מין במינו, משערים אם יש בו שישים כנגד האיסור אינו אוסר, ואם יש פחות משישים הרי הוא אוסר.

צ"ז: ירך שנמלח יחד עם הגיד - רב אחא בר יעקב ורב אשי התירו, ורבינא אסר. הגמ' שואלת על רבינא, שהרי מליח הרי הוא כמו צליה, וצליה אינה אוסרת, (ורק כבוש הרי הוא כמבושל). קשיא.

מה מצטרף לשיעור שישים שכנגד האיסור - הרוטב והקיפה והחתיכות מצטרפות לשיעור שישים. ומה שמצינו שגם הקדירה מצטרפת, י"מ דהיינו הקדירה עצמה, וי"מ דהיינו מה שהקדירה בלעה.

אין משערים נותן טעם כשא"א לטעום - משערים כאילו האיסור הוא בצל או קפלוט. ואין משערים בפלפלין ותבלין שאינם בטלים אפי' באלף, משום שחכמים שיערו שאין דבר שנותן טעם יותר מבצל או קפלוט.

כחל שנתבשל עם הבשר, אם יש שישים כולל הכחל, הבשר מותר, אמנם הכחל אסור כיון שהבשר נתן בו טעם ואין בו ס' כנגד הבשר, ואם נפל לקדירה אחרת אוסר גם אותה, ואף שמשערים את טעם האיסור כנגד כל החתיכה ולא רק כנגד מה שיוצא ממנה ונמצא שאנו דנים שכל החתיכה התבטלה, מ"מ שויוה רבנן כחתיכה דנבילה.

ביצה שנתבשלה עם איסור צריך שיהיה שישים כנגד הביצה, ואין הביצה מן המניין, (וכן הדין בגיה"נ), וי"א שצריך שיהיה ס"א כנגד הביתה. ומה שביצה אוסרת היינו בביצה שיש בה אפרוח ואפי' היא מעורף טהור אוסרת כיון שהיא נבילה.

צ"ח: כזית איסור שנפל לקדירת התר, אין מוסיפים לשיעור ההתר את מה שהאיסור בלע, שהרי האיסור בלע גם איסור ולא רק התר, והיינו שהאיסור נתמעט מגודלו, ואין לנו אלא לשער בשישים כמו שאנו רואים.

חצי זית שנפל לקדירת התר אין להתירו כשיש שלושים כנגדו, משום שאין לזלזל בביטול איסורים דרבנן, ועוד שהרי חצי שיעור אסור מן התורה.

הגמ' מביאה שרבי לא היה מתיר איסור שנתערב במ"ה או אפי' במ"ז התר כנגדו, וי"מ שהתיר בשיעורים הנ"ל, ומכוחו בניו התירו במ"ה או במ"ג.

צ"ח: שיעור הביטול ומקורו מזרוע בשלה -

שיעור שישים הנ"ל הוא שיטת רבי חייה בר אבא, אבל לרבי שמואל בר רב יצחק השיעור הוא מאה. ושניהם למדוה מזרוע בשלה, דכתיב "ולקח הכהן את הזרוע בשלה מן האיל", לת"ק בשלה היינו שלימה, ולרשב"י בשלה היינו שנתבשלה עם האיל. לל"ק בין לת"ק ובין לרשב"י היה מבשלה עם האיל, ונחלקו אם היה חותך את הזרוע לפני הבישול או לא, ואפשר ללמוד מזה את שיעור הביטול (וכדלהלן). ולל"ב בין לת"ק ובין לרשב"י היה חותכה לפני הבישול, ונחלקו אם היה מבשלים יחד או לא, ולפי זה רק לרשב"י אפשר ללמוד מזה שיעור ביטול. והיינו שאם משערים בשר ועצמות של הזרוע מול בשר ועצמות של שאר האיל, א"כ שיעור הביטול הוא שישים דקים להו לרבנן שיש שישים כנגד הזרוע ורחמנא שריה. ואם משערים בשר כנגד בשר יש בשאר האיל מאה כנגד הזרוע אבל עצם אינה פולטת טעם.

והא דאמרינן שזרוע בשלה "זהו התר הבא מכלל איסור", אין הכונה שבשאר איסורים אין ביטול בשישים או במאה, אלא הכונה שאף לר"י דס"ל שמין במינו לא בטל, דכתיב "ולקח מדם הפר ומדם השעיר", הכא בטיל, ואין ללמוד מזרוע בשלה שמין במינו בטיל, משום שמחידוש לא גמרינן דשם הרי מותר לבטל אף לחתיכה, ולביטול בשישים או במאה אפשר ללמוד, כיון שזה חומרא, דמדאורייתא אי לאו האי ילפותא ברובא בטיל דכתיב אחרי רבים להטות.

צ"ט: ולרבא הקולא המיוחדת בזרוע בשלה הוא שלא אוסרים מדין טעם כעיקר כמו בשאר קדשים, אבל חולין לומדים מזרוע בשלה שבטלים בשישים או במאה, אלא לומדים מדכתיב בחטאת "כל אשר יגע בבשרה יקדש" שהנוגע בה ובלע ממנה דינו להיות כמוה. (ואין ללמוד להקל מזרוע בשלה, כיון שזה חידוש, וכנ"ל).

ולרבינא הקולא המיוחדת בזרוע בשלה הוא שמקום חתך ג"כ מותר, ובכל האיסורים כשיש איסור והתר מחוברים כגון הוציא העובר את ידו או אבר המזולדל מקום החתך אסור.

ביטול במין במינו ובמין בשאינו מינו - איתא בערלה שבתערובת מין במינו יש חומרא על פני מין בשאינו מינו, שאם שאור של חיטים נפל לעיסת חיטים, אם יש בשאור כדי לחמץ את העיסה, אוסר אף אם יש בעיסה אחד ומאה כנגד השאור, ואם אין בו אחד ומאה כנגד השאור, אוסר אפי' אם אין בו כדי לחמץ. ואילו במין בשאינו מינו כגון גריסים של תרומה שנתבשלו עם עדשים של חולין, אם יש בעדשים טעם גריסים אינו מותר אף באחד ומאה, ואם אין בעדשים טעם גריסים מותר אף בפחות מאחד ומאה. הגמ' מבארת שלמ"ד שהביטול הוא בשישים החומרא היא שבמין בשאינו מינו מספיק שישים וכאן צריך מאה, ולמ"ד שהביטול הוא במאה ולא בשישים, צ"ל שהחומרא היא שצריך מאה ואחד ולא מספיק מאה. ומה שאינו בטל באחד ומאה אם יש בו כדי לחמץ, הטעם הוא משום ששאור חימוצו קשה.

צ"ט: אין המאכלים שווים בשיעור איסור נותן טעם, שהרי דג טמא צירו אסור, ורביעית ממנו אוסרת סאתים, שזה קרוב למאתים. ואף שלר"י מין במינו לא בטל, שאני ציר שהוא זיעה בעלמא.

ג. חתיכה נעשית נבילה - חתיכה של נבילה ושל דג טמא שנפלו לקדירה, אם הם נותנים טעם בתבשיל התבשיל נאסר. וחיידר רב שבאופן זה החתיכה של התר נעשית כנבילה עצמה, והיא אוסרת את שאר החתיכות מפני שהן מינה. הגמ' מבארת שרב מדבר באופן שסילק את חתיכת האיסור לפני שנתנה טעם בשאר החתיכות, אבל בלאו הכי יש לאסור מדין החתיכה הראשונה, דס"ל כר"י שמין במינו לא בטיל. או דאיירי בלא קדם וסילקו, ואיירי שיש בקדירה חתיכה ממיין הנבילה וכן מין אחר, דאמרינן סלק את מינו כמי שאינו, ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו, ולכן רק כאשר קיבלה חתיכה אחת טעם בתחילה ונעשית נבילה, היא אוסרת את שאר החתיכות.

איסור גיה"נ בבהמה טמאה, ואין איסור חל על איסור

ג. גיה"נ נוהג בבהמה טהורה לכו"ע. ובבהמה טמאה, לר"י יש איסור גיה"נ, שהרי בני יעקב נאסר להם גיה"נ לפני שנאסרה להם בהמה טמאה. ולחכמים אין איסור גיה"נ בבהמה טמאה, ולא נאסר גיה"נ אלא בסיני, דכתיב "בני ישראל" ולא נקראו בני ישראל עד סיני, אלא שנכתב במקומו. (והא דכתיב "וישאו בני ישראל את יעקב אביהם", זה היה לאחר אותו מעשה שנאבק עם המלאך וקראו הקב"ה ישראל, ואין לאסור גיה"נ באותה שעה, כיון שאז עוד לא ניתנה התורה. ק"א:).

הגמ' שואלת שהרי ר"י עצמו סובר שאין איסור חל על איסור, (ולכן נבלת עוף טמא אינה מטמאה בגדים בבית הבליעה, דכתיב "נבילה וטריפה לא תאכל לטמאה בה", לומר שאין מטמא את האוכל אלא מי שאיסורו משום נבילה, ולא מי שאיסורו משום טמאה), וא"כ איך חל איסור גיה"נ אחרי שחל איסור טמאה.

ואין לומר שר"י סובר שאין בגידים בנותן טעם, ולכן חל איסור גיה"נ כיון דליכא איסור טמאה. שהרי ר"י סובר שיש בגידים בנותן טעם, והאוכל גיה"נ של טמאה לוקה שתיים, (ור"ש פטור, דס"ל שאין איסור טמאה כיון שאין בגידים בנותן טעם, ואין איסור גיה"נ כיון דכתיב "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה" והיינו במקום שרק הגיד אסור, אבל במקום שכל הבהמה אסורה גיה"נ לא נאסר).

ואין לומר שר"י סובר שאיסור גיה"נ נוהג בשליל, וממילא שני האיסורים חלים יחד, שהרי ר"י סובר שאיסור גיה"נ אינו נוהג בשליל. ואין לומר שבבהמה טמאה איסור גיה"נ נוהג בשליל, דמ"מ איסור טמאה קודם לאיסור גיה"נ, וכדמצינו שהנזיר מגלח על כזית מן המת, או על נפל שלא נתקשרו אבריו בגידים.

וצ"ל שר"י סובר שאף שאיסור טמאה קודם חל איסור גיד, כיון שהוא אוסר גם לבני נח.

ק"א. האוכל גיה"נ של בהמה אסורה

האוכל גיה"נ של נבילה, לר"מ חייב שתיים, ולחכמים אינו חייב אלא אחת, אבל האוכל גיה"נ של עולה ושל שור הנסקל, אף לחכמים חייב שתיים.

הגמ' מבארת שחכמים היינו ריה"ג שסובר שאף באיסור כולל אין איסור חל על איסור, אא"כ האיסור השני חמור יותר. וכדמצינו שאדם טמא שאכל קודש טהור חייב, אבל טמא שאכל קודש טמא, אם נטמא הגוף ואח"כ נטמא הבשר חייב, כיון שאיסור כרת קדים, שהרי כל טמא שאכל דבר טהור הבשר נטמא, אבל היכא שנטמא הבשר ואח"כ נטמא הגוף, לריה"ג פטור, דלא אמרינן שמיגו שחל האיסור חל חתיכות טהורות חל האיסור גם כלפי חתיכות טמאות, (ולרבנן חייב, דאמרינן מייגו). ומה שטמאת הגוף לא חלה אף שהיא חמורה שהיא בכרת, ואילו טמאת הבשר אינה בכרת, י"ל דמאידיך טמאת הבשר חמורה שאין לה טהרה במקוה, ואילו טמאת הגוף יש לה טהרה במקוה.

ק"א: והא דאיתא בברייתא שלריה"ג מי ששגג ועשה מלאכה ביוה"כ שחל בשבת חייב על כל אחד מהם, דכתיב "שבת היא" וכת"ב "יום הכיפורים הוא", ולר"ע אינו חייב אלא אחת, ומבואר שלריה"ג איסור חל על איסור ככולל. צריך להפוך את השיטות. ואם שגג על שבת והזיד על יוה"כ חייב, אבל אם הזיד על שבת ושגג על יוה"כ פטור. לאביי הטעם משום שהשבת קבועה ועומדת, ואילו יוה"כ תלוי בקביעה דירחא. ולרבא אין לחלק בזה, דסו"ס שניהם באים בבית אחת, והיתה גזירת שמד ושלחו להודיע שיקיימו יוה"כ בשבת אע"פ שחל ביום אחר כדי שלא ישכחו תורת יו"כ, ורק באופן זה אם שגג ביוה"כ והזיד בשבת פטור.

איסור אבר מן החי

ק"ב. בטהורים ובטמאים

איסור אבר מן החי נוהג בבהמה חיה ועוף טהורים. ובטמאים לר"י ורבי אלעזר אסור ולרבנן מותר. ושניהם מקרא אחד דרשו, דכתיב "רק חזק לבלתי אכול הדם וכו'" ולא תאכל הנפש עם הבשר", רבי אלעזר שסובר שגם באיסור חמור יותר אין איסור חל על איסור לומד שכל שיש בו איסור דם יש בו איסור אבר מן החי, ורבנן לומדים מ"הבשר" שרק אם בשרו מותר כשאין בו דם יש איסור אבר מן החי, ולר"י אבר מן החי נוהג בטמאה משום שאיסור אבר מן החי נוהג בבני נח.

נכרי מזהר על אבר מן החי אף בטמאים, ואף אם שחט אותה אין שחיטה מטהרתה אם העוף הטמא מפרס, דלכורי אין הדבר תלוי בשחיטה, ורק היכא שהשחיטה מתירה לישראל היא מתירה גם לבני נח.

לר"מ איסור אבר מן החי נוהג רק בבהמה טהורה, ולא בחיה ועוף אע"פ שהם טהורים, דכתיב לעיל בסמוך "וזבחת מבקרך ומצאנך".

שיעור האיסור

אבר מן החי אין חייבים עליו אלא בכזית, דכתיב ביה אכילה. והגידים והעצמות מצטרפים לכזית.

ק"ב: והא דאמר רב שהאוכל ציפור טהורה בחייה חייב בכל שהוא ובמיתתה חייב בכזית, וטמאה בין בחייה בין במיתתה חייב בכל שהוא, היינו כשמשוהו בשר מצטרף לכזית ע"י גידים ועצמות. וכן מה שמצינו שלרבי האוכל ציפור טהורה שאין בה כזית פטור, ור"א בר"ש מחייב, (ואם חנקה ואכלה לכו"ע חייב רק בכזית, ומחלוקתם היא אם בחייה היא עומדת לאברים או לא), ג"כ איירי כשמשוהו בשר מצטרף לכזית ע"י גידים ועצמות. ומצינו עוף שאין בכלו כזית בשר, ובאבר אחד יש כזית בצירוף בשר ועצמות, והיינו קלניתא, ואמנם קלניתא היא עוף טמא (שאף במיתתה חייב במשוהו לפי רב), אבל אם יהיה עוף טהור כזה, כך יהיה דינו.

ואמר רבא שאם רבי יסבור שמחשבת אוכלין שמה מחשבה, אם חישב בחייה לאוכלה אבר אבר ואכלה כולה יהיה חייב, ואם ר"א בר"ש יסבור שמחשבת אוכלין שמה מחשבה, אם יחשוב לאוכלה מתה ואכלה חיה פטור, דאלזינן בכל אדם לפי מחשבתו. ואביי סובר שאין לחלק בין בני האדם.

איסורי אבר מן החי ובשר מן החי

לריו"ח איסור אבר מן החי נלמד מ"לא תאכל הנפש עם הבשר", ומ"ובשר בשדה טריפה לא תאכלו" לומדים איסור בשר בן החי ובשר מן הטרפה. ולר"ל גם בשר מן החי נלמד מהפסוק הראשון.

ונ"מ במי שאכל אבר מן החי ובשר מן החי יחד, שלריו"ח חייב שתיים ולר"ל חייב אחת. ואם אכל בשר מן החי ובשר מן הטרפה, לר"ל חייב שתיים ולריו"ח חייב אחת. ואם אכל אבר מן החי ובשר מן הטרפה יחד, לכו"ע חייב שתיים.

ק"ג: ואם אכל אבר מן החי מבהמה שהיא טריפה, שנינו שלריו"ח חייב שתיים ולר"ל חייב אחת, וצ"ב שהרי בהנ"ל מבואר שאף לר"ל חייב שתיים. וכן צ"ב מה שמצינו שהאוכל חלב מן החי מבהמה טריפה, י"א שחייב שתיים וי"א שחייב שלש (ואיסור טריפה חל על איסור חלב לכו"ע, מגזה"כ דכתיב "ואכול לא תאכלוהו"). וצ"ל דהכא איירי בבהמה אחת, שנטרפה עם יציאת רובה, חד סבר שבהמה בחייה עומדת לאברים וממילא שני או שלשת האיסורים חלים יחד כשנולדה, וחד סבר שבהמה בחייה לאו לאברים עומדת, וממילא איסור אבר שהוא חל רק כשמפריש את אותו אבר לא חל על איסור טריפה ואיסור חלב. או שלכו"ע בהמה בחייה לאו לאברים עומדת, ונחלקו אם איסור אבר מן החי חל על איסור טריפה ואיסור חלב שכן איסור נוגח בני נח או לא. או שלכו"ע בהמה בחייה לאברים עומדת, ואיירי שנטרפה אחרי הלידה, ונחלקו אם איסור טריפה חל על איסור אבר. או דאיירי (מחלוקת ריו"ח ור"ל לגבי אבר מן החי בטריפה) שתלש אבר מן החיה ונעשית טריפה ע"ז, ונחלקו אם בהמה בחייה לאו לאברים עומדת, וממילא חלים שני האיסורים יחד, או שבהמה בחייה לאברים עומדת, ואיסור טריפה לא חל על איסור אבר.

ק"ג: אבר מן החי שחילקו לשניים ואכלו - אם חילקו מבחוץ, לריו"ח ור"ל פטור, ולרבי אלעזר חייב דמחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה. ואם חילקו מבפנים, לריו"ח חייב שהרי גרונו נהנה בכזית, ולר"ל פטור דבעינן אכילת מעי בכזית, ואינו חייב אלא בבלע בבת אחת כגון גרומיתא זעירתא.

מה שנשאר בין השיניים אינו מצטרף לכזית, ומה שנשאר בין החניכיים, לריו"ח חייב שהרי גרונו נהנה, ולר"ל פטור דבעינן הנאת מעיו.

ואם אכל חצי זית והקיא ואכל עוד חצי זית, לריו"ח חייב משום שגרוננו נהנה בכזית. ואם אחר שהקיא חזר ואכל את אותו חצי זית חייב, דלאו שמיה עיכול, וממילא נהנה גרונו בכזית.

כל הבשר:

איסור בשר בחלב

ק"ד: איסור בישול בשר בחלב הוא בין בבשר בהמה בין בבשר חיה ועוף, אבל לא בבשר דגים וחגבים. לרב יוסף תנא דמתני' סובר שאיסורם מדאורייתא, ודלא כר"ע שסובר שבחיה ועוף אין האיסור מדאורייתא (אמנם בדין נדר דלהלן התנא סובר כר"ע). ולרב אשי מתני' כר"ע, ואין הכונה שהכל אסור מדאורייתא.

הנודר מן הבשר אסור בבשר בהמה חיה ועוף, ומותר בבשר דגים וחגבים. הגמ' אומרת שתנא דמתני' סובר כר"ע שכל דבר שבשליחות השליח נמלך לשאול אם הוא בכלל השליחות, הוא בכלל הנדר, וכדמצינו שהנודר מן הירק, לת"ק מותר בדלועין, שהרי אדם אומר לשלוחו לקנות ירק והוא אומר לא מצאתי אלא דלועין, ולר"ע אדרבה כיון שעל דלועין הוא נמלך זה ראה שזה ירק, שהרי על קטנית אין השליח נמלך.

ק"ד: העלאת בשר עם גבינה על השלחן - אסור להעלות על השלחן שאוכל עליו בשר בהמה יחד עם הגבינה, ובבשר עוף לב"ש מותר ולב"ה אסור, ובבשר דגים וחגבים מותר לכו"ע. ובשלחן שמסדרים עליו את התבשיל מותר להניח שם בשר וחלב.

גם מי שסובר שבשר עוף בחלב אסור מדרבנן, יכול לסבור שאסור להעלותם יחד על השלחן, ולא הוי גזירה לגזירה, דיש לחוש שיעלה בשר בהמה עם גבינה באילפס שהוא כלי ראשון, (אבל כלי שני אינו מבשל, וכן בשר וחלב שנתערבו צוננים אין איסורם מדאורייתא). ומה שמצינו שאין גוזרים גזירה לגזירה, היינו כגון חלת חו"ל שנאכלת עם זר על השלחן וניתנת לכל כהן שירצה אפי' לעם הארץ שאינו משמרה בטהרה, זה דווקא בחו"ל, שאין לחוש שם לאיסור דאורייתא, אבל חלת חו"ל בא"י לא הוי גזירה לגזירה, דיש לגזור שמא יאכלו חלת הארץ דאורייתא ויאכלה הזר.

ק"ה: אכילת בשר אחרי גבינה - מי שאכל גבינה מותר לאכול אחריה בשר, וא"צ לשחות בין האכילות, והני מילי ביום שרואה שלא דבוק בידיים כלום, אבל בלילה צריך להזיחם, וכן צריך לקנח את הפה ע"י אכילה כדי שלא ידבק כלום בחניכיים. לרבי זירא הקינוח צריך להיות דווקא בפת חיטים קרה ורכה, ולא בפת שעורים או בפת חיטים שהיא חמה או קשה. ולהלכה אפשר לקנח בכל דבר חוץ מקמח תמרים וירקות שהם רכים.

אם נשאר בשר בין השיניים אסור לאכול גבינה.

מר עוקבא אמר שהוא כחומץ בן יין לגבי אביו, מפני שאביו כשהיה אוכל בשר לא היה אוכל גבינה עד למחר, והוא ממתין רק לסעודה הבאה.

שמואל אמר שהוא כחומץ בן יין לגבי אביו, שאביו היה מסייר נכסיו פעמיים ביום, והוא רק פעם אחת. דס"ל לשמואל שמי שמסייר נכסיו בכל יום מרויח מפני שמתקנם במה שצריך. ובאמת אב"י תפס את האריס לוקח עצים, ורב אסי ראה שמים עומדים לשטוף את שדהו.

נטילת ידים

מים ראשונים מצוה. מים אחרונים חובה מפני מלח סדומית שמסמא את העיניים (וכ"ש שהמודד מלח צריך ליטול ידיו). מים אמצעיים שבין תבשיל לתבשיל רשות, ושבין תבשיל לגבינה חובה.

מים ראשונים ניטלים בין ע"ג כלי בין ע"ג קרקע, ומים אחרונים ניטלים דווקא בכלי ולא ע"ג קרקע, מפני שרוח רעה שורה עליהם, וי"א שאפשר לנוטלם גם ע"ג קיסמים.

מים ראשונים ניטלים בין בחמין (י"א דווקא בשאין היד סולדת בהם) בין בצונן, ומים אחרונים דווקא בצונן, מפני שחמין אין מעבירים את הזוהמא.

טעם למה נזהרים בכמה דברים

ק"ה: מה שלא נוטלים דבר מהשלחן בזמן שאחד אוחד כוס לשתות, אינו מחשש לקלקול בסעודה, אלא מפני שזה קשה לרוח צרדא, ואם הוא נוטל ומחזיר, או שמשאיר את מה שנטל בתוך ד' אמות לשלחן, או שנוטל דבר שאינו צריך לסעודה, אין בזה חשש. ומר בר רב אשי הקפיד גם על כלים לכתישת תבלין מפני שהם נצרכים לסעודה.

מה שאוספים את הפרורים אחרי הסעודה אינו משום נקיון, אלא משום שזה קשה לעניות.

מה שלא שותים את הקצף של המשקה, הטעם אינו משום שזה מאוס, אלא מפני שזה גורם לכרסם רייים הבאים מן החוטם, (ואם שתה קצף של יין, רפואתו שישתה שיכר, ובשל שיכר ישתה מים, ובשל מים אין לו תקנה, והיינו דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא). והמנפח בפיו זה גורם לחולי בראש, והמסלקו בידי זה גורם לעניות, ותקנתו שישקעו בתוך המשקה.

מה שלא מושכים ירק מתוך האגודה של הגנן, הטעם אינו משום דמחזי כרעבתנותא, אלא משום שזה גורם לכשפים. ורב חסדא ורבה בר רב הונא נזהרו בזה וכן לא קינחו בחרס ולא הרגו כינה במלבושם, ולא הצליחה המכשפת לעצור את הספינה שלהם בכשפיה.

מה שלא אוכלים ירק שנפל מהשלחן אינו משום שזה מאוס, אלא משום שזה גורם לריח הפה.

מה שלא יושבים מתחת למרזב המקלח מים אינו משום שופכים, אלא משום דשכיחי שם מזיקים. ומעשה בסבלים שהניחו שם חבית והיא נשברה, ורב אשי נידה את המזיק, וקצב לו זמן לשלם, ולא בא באותו הזמן, ואמר לו המזיק שאין להם רשות לקחת דבר צרור או חתום או מדוד או מנוי, אלא רק דבר הפקר.

מה שנוהגים לשפוך מים מפי הכד לפני השתיה ממנו אינו משום שיש שם קיסמים, אלא מפני מים הרעים ששתה מהם שד וזו תקנתם.

המשך הלכות נטילת ידים

ק"ו. נט"י בחמין - חמי האור נחלקו חזקיה וריו"ח אם נוטלים מהם לידיים או לא. וחמי טבריה או שאר מים שנפסלו משתית בהמה כגון מים סרוחים, פסולים לנט"י, ולענין טבילת הידיים או כל גופו אם יש בהם מ' סאה, במקומם מהני, ואם העביר אותם דרך חריץ, לרבנן ולחזקיה אפשר להטביל בהם ידיו, ולרשב"א ולריו"ח גוזרים שמא יטול מהם ע"י כלי.

טעם נטילת ידים לחולין הוא משום סרך תרומה שהידיים הם שניות ופסולות את התרומה ולא את החולין, וגזרו שיטלו לחולין כדי שאוכלי תרומה היו רגילים ליטול ידיהם. ועוד משום מצוה, והיינו מצוה לשמוע דברי חכמים, או שזה דאורייתא כדאמר ר"א בן ערך שסמכו דבר זה על הפסוק "וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים" משמע שיש מקרה שמועילה שטיפה במים.

נטילת ידים לפירות - לרב אושעיא נטילת ידים לפירות רשות, משום נקיות, ואינה לא חובה ולא מצוה, ולרב נחמן הנוטל ידיו לפירות אינו אלא מגסי הרוח, ורב אמי ורב אסי אכלו פירות ולא נטלו ידיהם.

אין מזמנים על הפירות.

שניים שאכלו יחד (וכן שלשה שאכלו פירות) מצוה שכל אחד יברך בפני עצמו, ורק אם אחד בור יוציא מי שיועד לברך.

ק"ז. עד היכן יטול ידיו - לתנא דברייתא לחולין יש ליטול עד הפרק השני שבאמצע האצבעות, ולתרומה עד הפרק השלישי שהוא בגב היד, ולקידוש ידים ורגלים עד הפרק העליון ששם מתחברים היד והזרוע. וכן אמר רב, ושמואל אמר שיטול לחולין כמו לתרומה ולא חלק על הברייתא, אלא שמפני שהיה כהן החמיר בחולין כמו בתרומה. ורב ששת אמר שיטול לתרומה לקולא כמו לחולין, דעת התוס' שרב ששת לא חולק על הברייתא, אלא שסובר שכונת הברייתא שבחולין יטול עד הפרק הראשון, וממילא אמר שיטול לחולין ולתרומה עד הפרק השני. ורב אמי הראה עד היכן ליטול בין לחולין בין לתרומה ולחומרא, ולא דווקא לכהנים.

כל דבר שחוצץ בטבילת הגוף חוצץ בנטילת ידים לחולין, ובקידוש ידים ורגלים במקדש.

ק"ז. נוטל אדם ידיו שחרית ומתנה עליהם לכל היום, לרב דין זה הוא אפי' שלא בשעת הדחק, ורב אבינא אמר לעשות כן במקום שמים לא מצויים, ונחלקו בגמ' אם הוא מתיר רק בשעת הדחק או אף שלא בשעת הדחק.

אריאתא דדלאי צינור המוליך מים לשדות ששופכים אליו מים מהנהר בדלי אין נוטלים ממנו לידיים, דבעינן נטילה מכח גברא, ואם נותן ידיו סמוך למקום השפיכה מהני, וכן אם הדלי ניקב ככונס משקה והמים נשפכים מהנקב לנהר, אפשר להטביל ידיו בצנור.

כלי שניקב ככונס משקה אינו כשר לנט"י.

שיעור רביעית - צריך שיהיה בכלי רביעית מים, אמנם שניים יכולים ליטול ידים מרביעית אחת, כיון שהמים שהשני נוטל בהם הם שירי טהרה.

מים שנשתנה מראיהם פסולים לנט"י.

מגופת חבית, או חמת או כפישה של עור, שתיקנם, כשרים לנט"י, אבל שק וקופה אינם כשרים לנט"י.

ק"ז. כורך אדם ידיו במפה שלא יגע באוכל ואוכל תרומה, אבל לא יכרוך ידיו במפה ויאכל טהרות.

מי שמכניסים לו אוכל לפיו ואינו נוגע באוכל, הגמ' מסתפקת אם צריך ליטול ידיו, ובשמש ודאי שהוא צריך ליטול ידיו כיון שהוא טרוד. ולהלכה צריך האוכל מאחרים ליטול ידיו. והמאכיל י"א שצריך ליטול ידיו, ולהלכה אינו צריך.

מותר לאשה להדיח במים יד אחת ולהאכיל לבנה הקטן ביה"כ, ואף אם א"צ נט"י למאכיל, מ"מ צריך משום רוח רעה.

צריך השמש לברך על כל כוס, ואם אין אדם חשוב מברך אף על כל פרוסה. ואין לתת פרוסה לשמש בין כשהכוס בידו ובין כשהיא בידו של בעה"ב, שמא יארע דבר קלקלה בסעודה.

הרחקות בין בשר לחלב

מותר לצרור ביחד בשר וגבינה, ובלבד שלא יגעו זה בזה, ואם נגעו א"צ קליפה כיון ששניהם צוננים, אבל צריך הדחה.

אכילה על שלחן אחד - שני אכסנאים מותרים לאכול על שלחן אחד בשר וגבינה, ובלבד שלא יהיו מכירים זה את זה. ואף במכירים אסור רק בכעין תפיסה אחת ואין דבר מפסיק ביניהם כגון לחם או כלי, וכן באוכלים על שני מפות נפרדות מותר. תוס'. ואף שני אחים המוקפידים זה על זה שאין זה אוכל משל זה, אסורים לאכול זה עם זה, שמא יבואו להתיר באוכלים זה עם זה, ולא דמי למה שהתירו למי שאין לו אלא חלוק אחד, לכבס במועד, דהתם אזורו מוכיח עליו.

באיזה אופן הטעם אוסר את העיקר

טעמו ולא ממשו - טעם האיסור כשאין ממשות של האיסור, לאביי בכל האיסורים זה אסור מדאורייתא, דילפינן מבשר בחלב, ואין לומר ששם זה חידוש שאסורים אע"פ ששניהם מין הטר, ועוד שאסור אפי' רק לבשל, ואין ללמוד משם, דא"כ למה שם לא נאסר בלא נותן טעם. ורבא דוחה שלא אסרה תורה אלא בדרך בישול.

דין חתיכה שנפלה עליה טיפת חלב

לתנא דמתנאי' הרי אותה חתיכה נאסרת אם יש באותה טיפה כדי לתת בה טעם. ואם ניער את הקדירה מיד, דנים שנתערבה הטיפה בכל הקדירה, והיא מתבטלת אם אין בה כדי לתת טעם בקדירה. (וע"ע לקמן מחלוקת בדין זה).

והיכא שהחתיכה נאסרת, שיטת רב שהחתיכה עצמה נעשית נבילה והיא אוסרת את כל החתיכות אפי' אם אין בה בנותן טעם מפני שהן מינה, וס"ל כר"י שמין במינו לא בטיל, ואיירי שהחתיכה נמצאת ברוטב עבה (דאל"כ אומרים סלק את מינו כמי שאינו, ושאינו מינו רבה עליו)

ומבטלו), וס"ל לרב שאפשר לסוחטו אסור אע"פ שהוציאו את בליעת האיסור (וכדעת רב ורבי חנינא וריו"ח, ודלא כרבי שמעון בר רבי ור"ל, דאל"כ למה החתיכה נעשית נבילה). ומה שרב אמר שאם נפל כזית בשר לתוך יורה של חלב, הבשר אסור והחלב מותר, ולא אמרין שהחלב שנבלע בו נעשה נבילה ומעתה הוא אסור הכל מדין מין במינו, צ"ל דאיירי שנפלה החתיכה ליורה ורותחת והספיקה רק בלוע וקדם וסילקה לפני שפלט.

ק"ח: אבל אין לומר שהתורה אסרה רק את הבשר ולא את החלב, שהרי רב מחייב מי שאכל חצי זית בשר וחצי זית חלב שנתבשלו יחד, (והיינו בבאו מיורה גדולה, אבל ביורה שאין בה אלא שני חצאי זית אלו אינו לוקה לא על הבישול ולא על האכילה. וללוי לוקה בין על האכילה בין על הבישול).

ק"ט: ובברייתא מבואר שחתיכה שנפלה עליה טיפת חלב, אם לא ניער ולא כיסה את הקדירה כלל, אין הטיפה נבלעת אלא באותה חתיכה. ואם לא ניער ולא כיסה בתחילה אלא בסוף, שיטת ר"י שהטיפה נותנת טעם בחתיכה ואוסרתה, והחתיכה נעשית נבילה, ואוסרת את כל החתיכות מפני שהן מינה, ואפי' היכא שניער מתחילה ועד סוף אסור, דחיישינן שלא ניער יפה ולא כיסה יפה. ושיטת חכמים שאפי' היכא שניער וכיסה בסוף ולא בתחילה, אין הטיפה אוסרת אא"כ יש בה בכדי לתת טעם ברוטב ובקיפה ובחתיכות, דס"ל אפשר לסוחטו מותר. ושיטת רבי שאם ניער וכיסה בסוף החתיכה נאסרת ואוסרת את שאר החתיכות, דס"ל שאפשר לסוחטו אסור, ואם ניער וכיסה מתחילה ועד סוף, הטיפה מתבטלת גם ברוטב וכו'.

חיוב בישול בשר בחלב הוא בשיעור שאחרים אוכלים אותו מחמת בישולו. (ק"ח:).

הוצאת הדם מהלב - צריך לקרוע את הלב ולהוציא את דמו, ואם לא קרעו אינו עובר עליו להתחייב כרת, והיינו בלב עוף שאין בדמו כזית, ומ"מ איסורא איכא, אבל בלב בהמה חייב כרת, אבל הבשר אינו נאסר כיון שהוא חלק ואינו בולע, ואם בישלו קורעו לאחר בישולו.

דיני כחל

ק"ט: צריך לקרוע את הכחל ולהוציא ממנו את החלב, ואם לא קרעו אינו עובר לא על אכילתו ולא על בישולו. ונחלקו בגמ' בדעת רב אם יש איסור דרבנן באכילתו, ולא יעזור שיקרע אותו לאחר בישולו, (ולהלן ק"י). מובא שרב אסר כחל שנבשל בחלבו כשראה מקום שאינם מקפידים על בישול בשר בחלב, וי"א שרק כחל של מניקה אסור, או שמותר לאוכלו אם נתבשל וא"צ לקורעו, כיון שהוא אינו כנוס במעיו אלא מובלע בבשר, וכיון שחלב שחוטה דרבנן, בדלא פירש אפי' איסורא דרבנן ליכא, אמנם קיבה של טלה או גגל שינקו, שבישלה בחלבה אסורה, כיון שהחלב כנוס במעיים. עוד מביאה הגמ' (ק"י). מנהגים שונים אם מותר לאכול כחל או לא, ואיתא התם שההולך ממקום שאוכלים למקום שאין אוכלים, נותנים עליו חומרי מקום שהלך לשם, ואין לו לאכול אלא חוץ לתחום.

דרך קריעת הכחל - קורעו שתי וערב וטחו בכותל, והיינו כשנותנו לקדירה שכיון שאינו מטפסף צריך לקורעו מתחילה שתי וערב, אבל שלא לקדירה והיינו לצלי מספיק קריעה שתי או ערב כיון שהחלב מטפסף למטה, ואפי' לכתחילה.

כל דאסר לן רחמנא שרא לן כוותיה - דם אסור וכבד מותר, דם נדה אסור ודם טוהר אינו אסור, חלב בהמה אסור וחלב חיה מותר, חזיר אסור ומוחא דשיבטא מותר, גירותא הוא עוף טמא ולשון של כוורא

מותר, אשת איש אסורה וגרושה בחיי בעלה מותרת, אשת אח אסורה ויבמה מותרת, בשר בחלב אסור וכחל צלוי מותר.

ק"י: מדברי רמי בר תמר -

אסור לצלות ע"י חרצנים הנמצאים ליד הקבים. שמא הם מייין נסך, ושמא יש להם בעלים, ואם עברו י"ב חודש אין בהם משום יין נסך, ואם עלו עליהם עשבים אין בהם משום גזל.

חולה מעיים פטור מן התפילין.

ק"י: טלית שאולה פטורה מן הציצית כל ל' יום.

אין להלקות אדם שאינו מכבד אביו ואמו, דכל מצות עשה שמתן שכרה בצדה, אין ב"ד של מטה מוזהרין עליה.

דיני כבד

כבד שנתבשל - לר"א הכבד עצמו אינו נאסר ע"י הבישול, מפני שהוא פולט ואינו בולע כיון שהוא טרוד לפלוט, ולגבי לאסור את הדברים המתבשלים עימו הסתפק אביי אם הוא אסור, או שאינו אסור (אא"כ הוא כבד של איסור כגון של טריפה, שאז הוא אסור מחמת השמנונית אבל הדם י"ל דאינו אסור), ואם בישלו קנה עם הריאה והלב והכבד, אם פי הקנה חוץ לקדירה, או שחלטו את הכבד לפני הבישול יש להתיר גם לפי הצד שבסתמא הוא אסור, ובנחלט לא רק הוא עצמו מותר, אלא גם החומץ מותר, מפני שהוא בולע מה שהוא פולט. ודעת רבי ישמעאל בנו של ריו"ח בן ברוקה, שכבד מתובל או שלוק אסור בשר המתבשל עימו, וגם הוא עצמו אסור.

ק"יא: הוצאת הדם מהכבד - צריך לקרוע את הכבד שתי וערב, ולהניחו כשהצד החתוך נמצא למטה כדי שהדם יצא, כדי שלא ישאר דם בסימפונות שהוא אסור אף שדם הבלוע מותר. אמנם טחול מותר אפי' בבישול, דאינו אלא שומן בעלמא.

צלית כבד או כחל יחד עם בשר - אם הכבד נלצה מעל הבשר, י"א שהבשר מותר כיון שהדם מחליק מהבשר, וי"א שהבשר אסור כיון שדם הוא איסור דאורייתא. וכחל שנצלה מעל בשר, לדעה הראשונה הבשר אסור כיון שהחלב אינו מחליק מהבשר, ולדעה השניה הבשר מותר כיון שחלב שחוטה איסורו מדרבנן. ולמרימר שניהם מותרים, אך לא יצלם כן לכתחילה. ואם יש כלי מתחת הדברים הנצלים, אסור אפי' בשר מעל כבד, מפני שדם הכבד דרכו לצוף, (משא"כ בסתם בשר שהדם שוקע).

דיני בליעות בכלים

ק"יא: סכין ששחטו בה אסור לחתוך בה מאכל רותח מפני שבית השחיטה רותח, ובצונן י"א שצריך הדחה לאותו צונן וי"א שא"צ הדחה.

בליעה ע"י מליחה וכבישה - לשמואל מליח הרי הוא כרותח (ולכן קערה שמלחו בה בשר אסור לאכול בה רותח, אא"כ טעם קפילא נכרי ואמר שאין בזה טעם מהאיסור), וכבוש הרי הוא כמבושל, ובדעת ריו"ח יש מחלוקת בזה. (אמנם בר גוזלא חי שנפל לכותח מותר, דלא אמרין דמליח כרותח אלא היכא שאינו נאכל מחמת מלחו, ואם הוא צלי צריך לקלפו, ואם יש בו בקעים או שהוא מתובל, הכל אסור. ק"יב.).

צנן שחתכוהו בסכין בשרי - י"א שמותר לאוכלו עם כותח חלבי, אע"פ שהצנן חריף וממילא הוא בולע משמנונית הסכין, לאביי הטעם משום שהצנן בלע טעם התר, ולרבא הטעם משום שאפשר לטעום ולהרגיש אם יש בצנן טעם בשר. ולהלכה אסור לאוכלו עם כותח מפני שהוא חריף, אבל קישות שחתכוהו בסכין יגרור מעט את מקום החתך ויאכל, וקלחי

לפת שחתכם בסכין מותר לאוכלם מפני שזה לא חריף, ובסלק אסור
אא"כ חתך גם לפת מפני שאז הלפת מבטלת את טעם השמנונית מהסכין.

דין בליעה מהקדירה עצמה – דגים שהניחום וותחים בקערה, לשמואל
מותר לאוכלם עם מאכל חלבי, כיון שזה נותן טעם בר נותן טעם,
ובשיטת רב י"א שזה אסור וכדמצינו שרב הכינו לו סם רפואה בקערה
ואח"כ הכינו בה תבשיל והוא הרגיש בתבשיל את טעם הרפואה, וי"א
שגם רב מתיר, ושאיני התם שזה היה דבר מור ביותר. ורבי אלעזר
תלמידו של רב נהג לאיסור. והלכה כשמואל.

ק"ב: אין להניח כד של מלח ליד כד של כותח, מפני שהאיסור
בעין וחוששים שיפול מהכותח למלח והוא ימלח בזה קדירה של בשר, אבל כד של
חומץ מותר להניחו ליד כותח, כיון שהאיסור לא בעין והוא מתבטל כיון
שאינו נותן טעם.

דיני מליחת הבשר

ככר שחתכו עליו בשר לאחר צליה אם הבשר אדום ויצא ממנו מוהל
סמך ועבר עד הצד השני של הככר, י"א שהככר נאסר, וי"א שאין הככר
נאסר.

אין מניחים כלי תחת הבשר משום שהוא פולט דם, י"א שהאיסור הוא
עד שתעלה תמורתו, וי"א שאינו מותר אלא אם יניח שתי חתיכות מלח
בבשר ובכלי, והדם נשאב למלח, וישפוך את השומן העליון לכלי אחר בנחת כדי
שלא יתערב בו הדם.

ק"ב: מליחת ב' דברים יחד – אם מלח בכלי שאינו מנוקב אפי' ב'
עופות יחד אסורים מפני שהדם נשאר בכלי וחוזר ונבלע. ואם הכלי מנוקב,
בב' עופות מותר, (ורב ששת החמיר למלוח כל חתיכה בפני עצמה.
ק"ג), אבל דגים ועופות או בשר אחר אסור למולחם יחד, מפני
שהעופות פולטים אחרי הדגים והדגים בולעים מהעופות. ואם מלח
בשר שחוטה וטריפה יחד נאסרה השחוטה, מפני שגם הצייר והרוטב
והקיפה אסורים, דכתיב "הטמאים", וממילא אף בכלי מנוקב אסור כיון שצייר
הוא נח להבלע. ודג טמא שמלחו עם דג טהור, אם הטמא הוא תפל לא
נאסר הטהור, ואם הטמא מליח והטהור תפל נאסר הטהור, ואם שניהם
מלוחים, לרבא לא נאסר הטהור.

ק"ג: צריך להדיח את הבשר, ואח"כ למולחו, ואח"כ לחזור ולהדיחו,
כדי להוציא את דמו.

רב דימי מנהרדעא היה מולח במלח גס, והיה מנער לאחר זמן, מפני שהוא
בולע דם, משא"כ במלח דק.

הכרכשתא והמעיים והדקין שסביב הכנתא אינם בחזקת שיש בהם דם
ליאסר אם לא נמלחו.

בשר בזמן מליחתו צריך להניחו ע"ג כלי מנוקב.

השובר את מפרקת הבהמה לפני שתצא נפשה הוא גורם שהדם יבלע
באברים, והבהמה נהיית יותר כבידה ונמצא גוזל את הבריות, והגמ'
מסתפקת אם בהמה זו מותרת באכילה. תיקון.

המשך דיני בשר בחלב

המעלה על השלחן עוף וגבינה יחד, אין בזה איסור לא תעשה.

באיזה בשר וחלב יש איסור דאורייתא – לת"ק איסור בישול והנאה
הוא בבשר וחלב של טהורים, אבל אם אחד מהם טמא מותר בבישול
ובהנאה ויש בו רק איסור של בהמה טמאה. ולר"ע איסור בשר בחלב בחיה
ועוף אינו דאורייתא, דג"פ גדי ממעט חיה עוף וטמאה. ולריה"ג לומדים
מהקש ל"לא תאכלו כל נבילה", שכל דבר שיש בו איסור נבילה יש בו
איסור בשר בחלב, אמנם עוף מותר כיון שלא שייך בו "בחלב אמו".

(ונ"מ שריה"ג אסור חיה ור"ע מתיר. או שהנ"מ היא שר"ע אסור חיה
ועוף מדרבנן, וריה"ג מתיר עוף אפי' מדרבנן. קט"ז).

ק"ג: מה לומדים מדכתיב ג"פ "לא תבשל גדי בחלב אמו" –
שמואל לומד מדכתיב ג"פ "גדי", לרבות שיש איסור בשר בחלב גם
בחלב ובמתה (מחד קרא נפקי, דס"ל איסור חל על איסור, ומה שמצינו
ששמואל אמר בשם רבי אלעזר שכהן טמא שאכל תרומה טמאה אינו
חייב מיתה, שאני התם שיש מיעוט מיוחד דכתיב "ומתו בו כי
יחלוהו" פרט לזו שמחוללת ועומדת. או ששאני בשר בחלב שיש
רובי מיוחד. או ששמואל אמר שכך דעת רבו אבל הוא עצמו חולק).
וכן לומדים לרבות שליל, ולמעט בהמה טמאה, (ור"ע סובר שחלב
ומתה א"צ קרא, ושליל הוא גדי מעליא. קט"ז). ולמעט דם א"צ קרא,
דלאו גדי הוא. וכן למעט שליא א"צ קרא, דפירשא בעלמא היא.
ומדכתיב ג"פ "בחלב אמו" לומד שמואל למעט חלב זכר וחלב שחוטה
וחלב טמאה. והמבשל בחלב גדי שלא הניקה חייב, כיון שעתיד לבוא
לכלל אם.

המבשל חלב בחלב נחלקו רבי אמי ורבי אסי אם לוקה או לא. הגמ'
אומרת שאין הכרח לומר שנחלקו אם איסור חל על איסור, די"ל
שלכו"ע אין איסור חל על איסור, ועל האכילה אינו לוקה לכו"ע, ונחלקו
אם לוקה על הבישול כיון שיש בו רק איסור בשר בחלב, או שכיון
שהתורה אסרה אכילה בלשון בישול, אינו לוקה על בישול כמו שאינו
לוקה על האכילה. או שלכו"ע לוקה על הבישול, והמחלוקת היא אם
אינו לוקה על האכילה כיון שאין איסור חל על איסור, או שלוקה כיון
שהתורה אסרה בלשון בישול. או שבאמת אין בזה מחלוקת ולוקה על
הבישול ועל האכילה אינו לוקה.

ק"ד: עצמות וגידים וקרניים וטלפיים שבישלם בחלב פטור.

פיגול נותר וטמא שבישלם בחלב, תלוי דינם אם איסור חל על איסור.
מי חלב ומוחל הזיתים הרי הוא משקה להכשר זרעים, אמנם המבשל
במי חלב פטור.

מקור איסור בשר בחלב בכל הבהמות

אף שבתורה כתיב "לא תבשל גדי בחלב אמו" האיסור כולל כל בהמה,
דכתיב "גדי העיזים" ועוד כתיב "גדי העיזים", משמע מזה שכל מקום
שנא' גדי סתם, אפי' פרה ורחל במשמע, ואין ללמוד משם שבכל
מקום הכונה לגדי עיזים, דשני כתובים הבאים כאחד אין מלמדים,
ולמ"ד מלמדים, איכא תרי מיעוטי ה' דכתיב בכל אחד. (ק"ג:). לרש"י
(ק"ד:). דרשה זה חולקת על הדרשה דלהלן, ולתוס' מהדרשה הראשונה מרבים פרה
בחלב עצמה, ומהדרשה השניה מרבים בשר וחלב שאינם מאותו מין.

ובברייתא (ק"ד:). איתא שאין ללמוד חלב פרה ורחל מק"ו, שהרי הם
נאסרו עמו בהרבעה ואמו לא, או משום שהרי פרה לא נכנסת עמו
לדיר להתעשר ואמו כן, דיש לדחות שאמו נאסרה באיסור אותו ואת
בנו משא"כ פרה ורחל. ורחל שנכנסת עמו לדיר להתעשר, אין ללמודה
מאמו שהרי אמו יש בה איסור אוא"ב, ואין ללמוד מפרה שהרי אינה
נכנסת עמה לדיר להתעשר. אמנם פרה אפשר ללמוד מאמו ורחל בצד
השוה, וכן רחל אפשר ללמוד מאמו ופרה בצד השוה.

ק"ד: אסור לבשל בהמה בחלב עצמה, דכתיב "בחלב אמו" יתיירא.
הגמ' רוצה ללמוד דין זה מק"ו שאם לא נאסר פרי עם פרי שני בני פרה
בשחיטה, נאסר פרי עם האם, כ"ש בישול שנאסר פרי עם פרי גדי עם
החלב, ק"ו שיאסר פרי עם האם. ואין לדחות שסוס בן סוסה יוכיח,
שהוא אסור עם אחיו הפרדה שילדה הסוסה מהחמור, ומותר עם אמו,
דשאני התם שזרע האב הוא הגורם לאיסור, שהרי פרד בן סוסה אסור
בסוסה ומותר בפרדה. ואין לדחות שעבד בן שפחה יוכיח, שהוא אסור

בבת חורין כאחותו המשוחררת ומותר במין אמו, דשאני התם שהגט שחרור גורם לאיסור, שהרי עבד בן משוחררת מותר באחותו ואסור באמו. ואין לדחות שכלאי זרעים יוכיחו שאסור בשני מינים ומותר במין אמו, דשאני התם שכל האיסור הוא ע"י האם והיינו זריעה, שהרי מותר להניחם חיטים ושעורים יחד בכד. אמנם איכא למיפרך שגדי עם חלב הם ב' גופים, משא"כ חלב עם אמו, להכי בעי קרא.

מקור איסור בשר בחלב באכילה ובהנאה - בשר בחלב אסור באכילה דכתיב "לא תאכל כל תועבה" כל שתיעבתי לך הרי הוא בכל תאכל. ואסור בהנאה, שהרי כל מקום שנא' לא תאכל או לא תאכלו זה כולל איסור אכילה והנאה, עד שיפרט הכתוב כמו בנבילה "לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי". (לר"מ מותר גם למכור לגר דכתיב "לגר תתננה או מכור, ומותר גם לתת לנכרי דכתיב "תתננה או מכור לנכרי". ולר"י אסור למכור לגר או לתת לנכרי, מדכתיב "או". ולר"מ או בא להקדים נתינה לגר לפני מכירה לנכרי, ולר"י א"צ לזה קרא, דגר אתה מצווה להחיותו משא"כ נכרי).

קט"ז. למה לא לומדים איסורי אכילה נוספים מ"לא תאכל כל תועבה" - מעשה שבת אינם נלמדים מפסוק זה, דכתיב "קודש היא" היא קודש ואין מעשיה קודש. החורש בכלאים או חוסם פי פרה לא לומדים לאסור מפסוק זה, דאם שבת דחמיא אינה אוסרת כ"ש שאלו אינם אוסרים. וכלאי זרעים לא נלמדים מפסוק זה, דכתיב בכלאי הכרם "פן תקדש" פן תוקד אש, ומשמע שכלאי זרעים מותרים, ואין לומר שהם מותרים רק בהנאה, דכלאי בהמה לומדים שהם מותרים להדיוט ממה שהתורה אסרתם לגבוה, וכלאי זרעים הוקשו לכלאי בהמה דכתיב "שדך לא תזרע כלאים, בהמתך לא תרביע כלאים". ואותו ואת בנו לא נאסרים מפסוק זה, דא"כ למה צריך פסוק לאסור מחוסר זמן לגבוה. ושילוח הקן לא נאסר מפסוק זה, דלא אמרה תורה "שלח" לתקלה.

מקורות נוספים לאיסורי בשר בחלב

ר"ל לומד איסור בשר בחלב באכילה מ"אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל", ומבושל מיותר כדי ללמד שיש בישול אחר שהוא ג"כ אוסר. **קט"ו:** רבי לומד איסור אכילה מדכתיב "לא תאכלנו", וכיון שהתורה נדרשת ב"דבר הלמד מעניינו" לומדים לבשר בחלב, כיון שהענין מדבר על שני מינים, דפסולי המוקדשין שנפדו מותרים באכילה כחולין ואסורים בגיזה ונעבודה כקדשים. ואיסור הנאה לומד רבי מהקש "כי עם קדוש אתה" ל"לא יהיה קדש".

דבי רבי אליעזר למדו איסור הנאה מ"לא תאכלו כל נבילה וכו' לא תבשל גדי בחלב אמו", אמרה תורה כשתמכרנה לא תבשלנה.

דבי רבי ישמעאל למדו מדכתיב ג"פ "לא תבשל גדי בחלב אמו" איסור אכילה הנאה ובישול.

איסי בן יהודה לומד איסור אכילה מגז"ש "כי עם קדוש אתה" ל"ואנשי קודש וכו' לא תאכלו". ואיסור הנאה לומד מק"ו, שאם ערלה שלא נעבדה בה עבירה אסורה בהנאה, כ"ש בשר בחלב שנעשתה עבירה בבישולם יחד שאסורים בהנאה, (אך בלי שלמדנו איסור אכילה מגז"ש, היינו פורכים שחורש בכלאים וחוסם פי פרה יוכיחו שאע"פ שנעבדה בהם עבירה מותרים). מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר, חמץ בפסח יוכיח, מה לחמץ בפסח שכן ענוש כרת, כלאי הכרם יוכיחו, ואין לומר ערלה תוכיח וחזר הדין, משום דאיכא למיפרך מה להצד השווה שבהם שהם גידולי קרקע, אבל השתא דאמרינן כלאי הכרם יוכיחו ליכא למיפרך מה לכולהו שהם גידולי קרקע, משום שהכלל הוא שאם לומדים דין מג' מקומות בצד השווה, ואין פירכא על המקור השלישי, לא פורכים אלא פירכא של קולא וחומרא ולא פירכא

כל דהו, וכן בלימוד ממקור אחד צריך פירכא של קולא וחומרא, אבל כשלומדים חדא מתרתי פרכינן פירכא כל דהו.

קט"ז: ואין לפרוץ מה לכלאי הכרם שכן לא היתה להם שעת הכושר, דאף כלאי הכרם היתה להם שעת הכושר קודם השרשה, מפני שעיקרם נאסר, דכתיב "הזרע", אמנם בדבר שכבר היה זרוע, וכגון המעביר עציץ נקוב בכרם, אינו נאסר אלא בהוסיף מאתים, דכתיב "פן תקדש המלאה".

שיטת ר"ש שבשר בחלב מותר בהנאה, דילפינן גז"ש "כי עם קדוש אתה" מ"ואנשי קודש תהיון לך" שאסור באכילה ומותר בהנאה.

דיני קיבה וחלב הנמצא בה

קט"ז: **חלב הנמצא בקיבה של נבילה**, במתני' איתא שהוא אסור. ובסיפא מבואר שבהמה כשרה שינקה מטריפה החלב שבקיבתה אסור, וטריפה שינקה מכשרה החלב שבקיבתה מותר, מפני שהוא כנוס במעיה. וביאר רי"ח שהסיפא היא לאחר שחזר בו רבי יהושע, ומשנה לא לזה ממקומה.

הקונה גדי מעכו"ם אין חוששים שינק מטריפה או נבילה, שהרי מצינו שמוותר לקנות ביצים מעכו"ם ואין חוששים שהם מטריפה או נבילה, אך שמואל סבר לאסור מפני שיש לחוש שינק מטמאה, כיון שטמאה זה דבר מצוי, (אמנם בבהמות שלנו אין חוששים שינקו מטמאה, מפני שישראל בדלים מטמאה ומפרישים בהמותיהם מלינק מטמאה). וחזר בו שמואל והתיר.

הכנת גבינה ע"י חלב מקיבה אסורה - לרבי חייא בר אבא בשל נבילה מותר ובשל שחיטת עכו"ם אסור, וכר"א דס"ל שסתם מחשבת עכו"ם לע"ז. ולרב שמואל בר רב יצחק מותר אף בשל שחיטת עכו"ם, ואין חוששים לדברי ר"א, וכן הלכה. אמנם בעור קיבת נבילה אין מעמידים.

המעמיד בעור של קיבה כשרה, אם הקיבה נותנת טעם בחלב החלב נאסר.

ק"י: **איסורי חלב ודם** - איסור חלב חמור מדם שחלב מועלים בו וחייבים עליו משום פיגול ונותר וטמא, משא"כ דם. ואיסור דם חמור מחלב שהוא נוהג אף בחיה ועוף ובטמאים, ואיסור חלב נוהג רק בבהמה טהורה.

מעילה - שלמים יש בהם מעילה לאחר שזרק הדם, אע"פ שהם קדשים קלים, דכתיב בפר כהן משיח "כאשר יורם משור זבח השלמים". אמנם א"א ללמוד משם חלב האליה כיון דלייא בשור. ולכן לומדים גם מדכתיב "כל חלב לד' ". אמנם א"א ללמוד משם יותרת ושתי כליות, ולכן צריך את שני הפסוקים. ואין לאסור אליה מחמת שהיא נקראת חלב, מפני שהיא נקראת "חלבו האליה" ולא חלב בסתמא.

דם אין בו מעילה דכתיב "לכם", וי"א מדכתיב "לכפר" לכפרה נתתיו ולא למעילה, וי"א מדכתיב "הוא בנפש יכפר" לומר שלפני כפרה אין בו מעילה כמו לאחר כפרה, (שאין לך דבר שנעשית מצוותו ומועלין בו, שהרי תרומת הדשן ובגדי כהונה יש בהם מעילה אחר שנעשית מצוותם, ושני כתובין הבאים כאחד אין מלמדו, ולמ"ד דהא דכתיב בבגדי כהונה "וניחם שם" היינו שלא ישתמש בהם ביו"כ אחר, תרומת הדשן ועגלה ערופה הם שני כתובים, ולמ"ד ששני כתובין מלמדים, תרי מיעוטי כתיבי, ו"שמנו" ו"הערופה"). ובעיני ג' קראי בדם למעט מנותר וממעילה ומטמאה, אבל לפיגול א"צ קרא דרק דבר שיש לו מתירים לאדם או למזבח יש בו פיגול, ודם עצמו הוא מתיר.

העור והרוטב:

טומאת אוכלין בדבר שאינו ממש אוכל

ק"ז: מה מצטרף לאוכל לגבי טומאה - עור, רוטב (והיינו ליחה קרושה (ק"כ.), אבל ליחה שאינה קרושה אע"פ שמצטרפת לכותבת לענין יוה"כ, שאני התם דתליא ביתובי דעתא, אבל להצטרף בעינן קרושה. ושומן נטמא אף בפני עצמו דאוכל מעליא הוא), קיפה (והיינו תבלין, אבל פירמא חתיכות בשר דקות שיוודות למטה נטמאים בפני עצמם), אלל (יבואר לקמן כ"א.), עצמות, גידים, קרניים (במקום שחותכים ויוצא מהם דם), טלפיים, מצטרפים עם הבשר לשיעור טומאת אוכלין, אבל לא לטומאת נבילות. ולר"י האלל המכונס, אם יש בו כזית במקום אחד חייב עליו.

דין שומר לענין טומאה - שומר והיינו דבר שהוא שומר על האוכל, כגון עור, מצטרף לטומאה קלה, דכתיב "זרע זרוע אשר יזרע" כדרך שמוציאים אותו לזריעה, והיינו עם הקליפה, אמנם גם שומר כמו פרח הרימון מצטרף לשיעור קבלת טומאה, (אבל הנץ שהוא שומר דשומר אין מצטרף), אע"פ שאינו נזרע כך, וכן עור מצטרף, דכתיב בפסוק זה ג"פ לשון זריעה. אמנם שומר לא מצטרף לטומאה חמורה כטומאת נבילה שמתמאה אף אדם וכלים, דכתיב "הנוגע בנבלתה" ולא בעור שאין עליו כזית בשר בלא העור, אמנם אם יש בבשר כזית בלא העור, ונגע בעור, נטמא הבשר, מפני שהעור נעשה כבית יד לבשר. והשומר הוא טמא הוא והאוכל אם נגע בו שרץ, ומטמא אם האוכל טמא והיד נגעה באוכל טהור, ומצטרף לכביצה. וא"צ קרא לומר ששומר מכניס ומוציא טומאה, דילף ק"ו מיד, והלימוד הנ"ל מלמד ששומר מצטרף.

ק"ח: דין יד לענין טומאה - יד כגון עצם שאין בו מח ובראשו בשר, שאינו שומר, טמא ומטמא ואינו מצטרף. דכתיב "לכם" ג"פ, לגבי זרעים ולגבי נבילה ולגבי תנור, ולומדים לכם לכל צרכיכם, להכניס טומאה ולהוציא טומאה. ואין לומר שיד תכניס ולא תוציא, דאם יכולה להכניס כ"ש שיכולה להוציא. ואין לומר שתוציא ולא תכניס, דכי כתיבא יד אהכנסה כתיבא. (ואין ללמוד זרעים נבילה ותנור זה מזה, דזרעים חמירי שטומאתן מרובה, ותנור חמור שמתמא מאוירו, ונבילה חמורה שמתמאה אדם ומטמאה במשא וטומאה יוצאה מגופה. ותנור ונבילה חמירי מזרעים, שהם מקבלים טומאה בלי נגיעה. וזרעים ונבילה חמורים מתנור, שהרי הם אוכל. ונבילה אפשר ללומדה מתנור וזרעים, אך י"ל דיו לבא מן הדין להיות כנדון, וא"א ללמוד שנבילה תטמא אדם). וי"א שלומדים הכנסת טומאה, מדכתיב "יטמא" לרבות שומר, וכיון שאינו מצטרף, ולהכניס לומדים ק"ו מיד, א"כ לומדים מזה להוציא ביד (באם אינו ענין), ואין לומר דנימא שבא ללמד שומר בשאר אוכלין, כיון ששומר של נבילה הרי הוא כיד, וממילא עדיף ללמוד ממנו דין יד.

דבר שאינו לא יד ולא שומר, אינו טמא ואינו מטמא ואינו מצטרף.

ק"ח: דין יד להכשר - לריו"ח יש יד להכשר, ולרב אין יד להכשר. וי"ל שנחלקו אם מקרא נדרש לפניו דכתיב "טמא הוא" ולפני פניו דכתיב "וכי יותן מים", או שמקרא נדרש רק לפניו. או י"ל שנחלקו בסברא, אם יש יד להכשר כיון שהוא תחילת טומאה, או שהכשר אינו תחילת טומאה. ותניא כוותיה דריו"ח, (עוד איתא התם שזרעים אינם מקבלים טומאה או הכשר עד שיתלשו).

שיעור אוכלין ליד ולשומר -

לרב אין יד לפחות מכזית, ואין שומר לפחות משיעור פול, ולריו"ח יש יד לפחות מכזית, ויש שומר לפחות מפול. אמנם בבריה מודה רב שיש שומר אף לפחו מפול, כדמצינו שחיטה או שעורה או עדש עם קליפתם מצטרפים לטומאה.

ק"ט: והנה איתא בברייתא שאם יש ב' עצמות ועליהם ב' חצאי זיתים והכניס ראשיהם לבית, הבית טמא. וליהודה בן נקוסא אין מצטרפים כזית מב' עצמות. הגמ' אומרת שרב יכול להעמיד בעצמות שהם שומר לבשר, ויסבור כת"ק שטמא כיון שיש כאן שיעור פול, או בעצמות שהם יד לבשר שאין בהם מח, ויסבור כיהודה בן נקוסא. וריו"ח יעמיד בעצמות שהם יד לבשר, ויסבור כת"ק.

והוא דאיתא בברייתא שקולית שיש עליה בשר, כל חלק ממנה מטמא אוכלין, לר"י דין זה הוא דווקא כשיש בה כזית בשר, ולאחרים דין זה הוא אפי' אם יש עליה כפול בשר. הגמ' אומרת שרב יכול להעמיד ביד ולסבור כר"י, או להעמיד בשומר ולסבור כאחרים. וריו"ח יעמיד בשומר ויסבור כאחרים, והוא דאמרי כפול זה רק בגלל שר"י אמר שיעור, אבל באמת ה"ה בפחות מפול.

והוא דתניא שלרבי אלעזר בן עזריה שרביט של פול אינו מטמא, אבל שרביט של קטניות מטמא כיון שהוא רוצה למשמש בקטניות ע"י השרביט אע"פ שהם פחות מפול. הגמ' אומרת שרב יעמיד בקלח שמתמא מדין יד, ומפני שהוא רוצה בקלח לתשמיש.

ק"ט: שומר שע"ג שומר אינו מצטרף, כדמצינו שיש ג' קליפות בבצל, הפנימית מצטרפת אע"פ שהיא נקובה, והאמצעית מצטרפת רק אם היא שלימה, והחיצונה אינה מצטרפת אע"פ שהיא שלימה.

אוכל שחילקו לשנים מסתפק רב אושעיא אם השומרים לא מצטרפים כיון שאין אחד שומר על השני, או שכיון שכל אחד שומר על שלו מצטרפים.

והוא דתניא שלרבי אלעזר בן עזריה שרביט של קטניות מטמא, כיון שהוא רוצה למשמש בקטניות ע"י השרביט אע"פ שצריך ב' וג' שרביטין כדי להצטרף לכביצה. רב אושעיא יעמיד בקלח שמתמא מדין יד, ומפני שהוא רוצה בקלח לתשמיש.

והוא דתניא שבחיטה או בשעורה או בעדש, הקליפה מצטרפת, הכונה לשדרה, ואיירי בחיטים גדולות שיש בשורה אחת כביצה (כמו שהיה בימי שמעון בן שטח), דאל"כ העליון אינו נחשב שומר לתחתון, או דאיירי שבחיטה אחת יש כזית.

האם שערה יש לה דין יד - שערה שיש עליה בשר, לר"ל אין לה דין יד כיון שהיא נתלשת, אבל יש בה דין שומר, ונ"מ שבשומר צריך שיגע דווקא כנגד הבשר, ולריו"ח יש לה דין יד. וריו"ח הקשה על ר"ל ממתני' דלהלן שעור שיש עליו כזית בשר הנוגע בחוט היוצא מהבשר או בשערה הוא טמא. ור"ל מעמיד שהשערה מטמאה מדין שומר שהיא שומרת על היד, דאף ששומר ע"ג שומר אין בו דין שומר, מ"מ הרי השערה נוקבת בעור, (ומ"מ עור כשר לתפילין כיון שנקב שהדיו מכסה אותו אינו נקב). או שר"ל יעמיד שגם החוט וגם השערה מטמאים משום יד, ויש הרבה חוטים או שערות שאם יחזיק בהם הם לא יחתכו, וכמו שהעמיד רבי אילעא שמה שמלאי זקן העליון של השיבולת מעביר טומאה לשיבולת או מהשיבולת ואינו מצטרף לשיעור, היינו במלאי בין המלאים.

ק"ב. באיסור חלב וחמץ ונבילה - חלב שהמחה חייב על אכילתו אע"ג דכתיב "אכילה", דמ"נפש" מרבים שותה, (ודם שהקרישו חייב על אכילתו, שהרי החשיבו). וכן לגבי פסח, אם המחה מצה אינו יוצא בה יד"ח, ואם המחה חמץ חייב כרת אע"ג דכתיב אכילה, דמ"נפש" מרבים שותה. וכן לגבי נבלת עוף טהור, אם המחה אותה בחמה היא טהורה (מפני שמסרחת), אבל אם המחה אותה באור היא טמאה אע"ג דכתיב "אכילה", דמ"נפש" מרבים שותה. וא"א ללמוד אחד מהשני, דחמץ היתה לו שעת הכושר ונבילה אין בה חיוב כרת משא"כ חלב, וחלב לא הותר מכללו ונבילה אינן בה חיוב כרת משא"כ בחמץ, וחלב וחמץ אינם מטמאים משא"כ נבילה, ונבילה אין בה כרת משא"כ בחלב וחמץ, וחמץ היתה לו שעת הכושר משא"כ נבילה וחלב, וחלב הותר מכללו משא"כ חמץ ונבילה (והיינו שחלב חיה מותר להדיוט, אבל נבילה אף שעוף הותר במליקה זה רק לכהנים שזוכים משלחן גבוה. אבל מה שהותר חלב בהמה לגבוה אינו קולא, שהרי נבילה הותרה לגבוה במליקה).

ואין ללמוד ציר ורוטב וקיפה של **שרצים** מחלב חמץ ונבילה (ולא איצטריך לרבותם מ"הטמאים"), דהו"א דאמרינן דיו ובעינן כזית. ואין ללמוד חלב חמץ ונבילה משרצים, דמה לשרצים שטומאתם במשהו.

ק"כ: טבל וחדש והקדש ושביעית וכלאים, משקה היוצא מהם כמותם, דילפינן מחלב חמץ ונבילה, שהרי הם איסור הבא מאיליו.

הקדש משקה היוצא ממנו דינו כמותו. ואין ללמוד מחלב חמץ ונבילה, שהרי אינו איסור הבא מאיליו. ואין ללמוד מביכורים (שלומדים מ"תביא" לרבות אם הביא ענבים ודרכם), דמה לביכורים שהם טעונים קרייה והנחה. ואין ללמוד מתרומה (שהוקשה לביכורים) או מתרומה וביכורים, דמה לתרומה וביכורים שכן חייבים עליהם מיתה וחומש. אלא לומדים מתרומה או מביכורים יחד עם חלב או חמץ או נבילה.

דבש תמרים ויין תפוחים וחומץ סתונוניות ושאר משקים **ממיני פירות של תרומה**, ר"א מחייב על המשקין קרן וחומש, ורבי יהושע פוטר. הגמ' מבארת שנחלקו אם אומרים דון מינה ומינה לדמותו ללמוד בכל פרטיו, וממילא כמו שביכורים הם גם משאר מינים ה"ה תרומת משקין היא גם בשאר מינים, או שאומרים דון מינה מה שצריכים ללמוד ואוקי באתרה לשאר פרטיו, וממילא רק תירוש ויצהר קדושים בתרומה ולא שאר משקין, ולדבריו אף ביכורים וערלה הם רק במשקה היוצא מן הזיתים ומן הענבים בלבד, שהרי חוזרים ולומדים ביכורים וערלה מתרומה.

טומאת אוכלין - המשך

קב"א. מהו אלל - מבואר במתני' שאלל מצטרף עם הבשר לטמא טומאת אוכלין, לריו"ח אלל היינו מרטקא - גיד השדרה והצוואר שהוא רחב ולבן וקשה מאד, ולר"ל אלל היינו בשר שפלטתו סכין בהפשטת העור מהבהמה ובשר זה אינו חשוב, ואיירי בחישוב על מקצתו, או שמקצתו פלטתו חיה, אבל בחישוב על כולו מטמא אף בפני עצמו, ובלא חישוב כלל בטולי בטליה. ואמנם "אלל" הכתוב בתורה הכונה למרטקא אף לר"ל, וכדכתיב "רופאי אלל כולכם" שהרי רק מרטקא אינה בת רפואה. ומה שאמר ר"י שהאלל שכינסו למקום אחד והחשיבו חייבים עליו אם יש כזית במקום אחד, ודאי הכונה לבשר שפלטתו סכין, שהרי במרטקא אף בכזית במקום אחד פטור כיון שהוא עץ בעלמא. והמחלוקת היא אליבא דרבנן.

חרטום - מקור, **וציפרניים** מטמאים ומיטמאין ומצטרפים. והיינו חרטום התחתון של העליון, אבל התחתון או העליון הוא עץ בעלמא. וציפרניים היינו במקום שהם מובלעים בבשר.

דין טומאת בהמה מפרכסת

השוחט בהמה טמאה לעכו"ם והיא עדיין מפרכסת, מטמאה טומאת אוכלין, ואינה מטמאה טומאת נבילות עד שתמות או עד שיתז ראשה, ואינה מצילה כלים שבתוכה מפני הטומאה, והרובעה חייב. וי"א שישראל ששחט בהמה טמאה, ונכרי ששחט בהמה טהורה, צריכים מחשבה, וצריכים הכשר מים ממקום אחר ודם השחיטה עצמו אינו מכשיר, ואף שדבר שסופו לטמא טומאה חמורה א"צ הכשר, אף כאן יכול לפוררה לפחות מכזית ולא תטמא טומאת נבילות, משא"כ עוף שמת הוא כבר מטמא,

קב"א: ואף שבהמה ששחטו בה שניים או רוב שניים ועדיין היא מפרכסת, לחזקיה אין בה איסור אבר מן החי כיון שהיא מתה, הכונה שאינה חיה, אבל לא הגיעה לכלל מתה. ולריו"ח יש בה איסור אבר או בשר מן החי, ואפי' לאחר שתצא נפשה נשאר הבשר באיסורו, ואם שחטה לעכו"ם מטמאה טומאת אוכלין ולא טומאת נבילות.

ואם שחט סימן אחד או רוב סימן אינה מטמאה טומאת אוכלין, וכן אם נחרה אינה מטמאה כלל.

ואם הנכרי שחט במקום שאינו עושה את הבהמה לטריפה ובא ישראל וגמור את השחיטה, כשרה. ואם הישראל התחיל בשחיטה והנכרי גמר, פסולה בין אם הישראל עשאה טריפה ובין בלא עשאה טריפה. והרוצה לאכול בשר לפני שתצא נפש הבהמה, יחתוך כזית חי מבית שחיטתה ומולחו ומדיחו היטב ויאכלו כשתצא נפשה, וגם הנכרי מותר בה, ודבר זה מועיל להבריא.

שחיטה לצורך נכרי ששהה או דרס בה או שלא בדק את הסכין, אינה מטמאה טומאת אוכלין.

קב"ב. שני חצאי זיתים שנמצאים ע"ג העור לרבי ישמעאל אין העור מבטלם ומטמאים, ואפי' בפלטתו סכין, ולר"ע העור מבטלם ואין מטמאין בין בפלטתם חיה בין בפלטתם סכין.

אלו עורות מטמאים כבשר

עור של אדם מטמא כבשר מדרבנן, כדי שלא יעשה שטיחים מעורות אביו ואמו, וכ"ש שאם עיבדו אסור מדרבנן, וי"א שזה טעם רק למה אחרי העיבוד טמאים, אבל בלא עיבדו אסור מדאורייתא.

עור של חזיר ישוב מטמא כבשר, ולר"י ה"ה בחזיר הבר.

עור של הדבשת הרכה של הגמל, שעדיין לא טענה משא, מטמא כבשר. הגמ' מסתפקת מה הדין בהגיע זמנה לטעון ולא טענה או בלא הגיע וטענה, תיקן.

קב"ב: **עור הראש של עגל** רך מטמא כבשר. לעולא בן שנתו ויונק, ולריו"ח מספיק יונק. ואמר ר"ל שלחכמים עור הראש של עגל הרך אינו מטמא, וכדמצינו שהשוחט עולה וחשב להקטיר כזית מעור שתחת האליה חוץ למקומו, פסול ואין בו כרת, ובמחשבת חוץ לזמנו, פיגול ויש בו כרת, ולרבי יעקב ור"ש ה"ה בעור של בית הפרסות ושל ראש עגל הרך וכל הדברים שמנו חכמים שטמאים כבשר והיינו לרבות עור של בית הבושת, דינם כבשר אף לגבי פסול ופיגול.

עור בית הפרסות מטמא כבשר. לרב הכונה לבית הפרסות ממש, ולרבי חנינא הכונה לרכובה הנמכרת עם הראש.

עור בית הבושת – הרחם, ועור השליל, ועור שתחת האליה, מטמאים כבשר.

עור האנקה והכח והלטאה והחומט מטמאים כבשר, דכתיב "הטמאים", ושאר ח' שרצים ממועטים מ"אלה", ור"י חולק בלטאה, וריו"ח בן נורי סובר שלכל הח' שרצים יש עורות, ותנשמת לרב עורה מטמא כבשר, דס"ל כר"י שהולך אחר מישוש היד, ולתנא דידן תנשמת אין עורה מטמא.

כל עורות אלו אם עיבדם (בשיעור ד' מילין, כמו לגבל ולתפילה ולנטילת ידים, אך כל זה בהולך לפניו, אבל לאחריו אפי' מיל אחד אינו חוזר, אבל פחות ממיל חוזר) או שעשה מהם טלאי או שהלך עליהם הם טהורים, חוץ מעור האדם.

קב"ג. לגיון העובר ממקום למקום ונכנס לבית, הבית טמא, מפני שודאי יש לו כמה קרקפלין עור ראש אדם מת לצורך כישוף במלחמה.

חדש- יצא לאור תמצית מסכת נדרים עם רא"ש ור"ן.
וכן תמצית משנה ברורה חלק ג'.

כמו כן ניתן להשיג תמצית הש"ס א' (ברכות וסדר מועד). תמצית הש"ס ב' (נשים). תמצית הש"ס ג' (סדר נזיקין). (ניתן להשיג גם על כל מסכת בנפרד). וכן תמצית גפ"ת על מסכתות פסחים יבמות גיטין ב"מ וב"ב. תמצית תנ"ך, תמצית משנה ברורה חלקים א' ב', ותמצית ספרי מוסר, ותמצית ספרי חפץ חיים.

חוברות תמצית משנה ברורה חלקים א' וב' וכן החוברת החדשה על חלק ג', ימכרו בעזרת ד' בבתי הכנסיות (הפצה בלוי) מיד אחרי פורים.

נקודות מכירה ברחבי הארץ.

חדש- ניתן לרכוש את החוברות ולקבלם הביתה באמצעות משלוח, (בכמויות המשלוח חינם).

לפרטים- 0527692282

נקודות הפצה ברחבי הארץ: לפרטים ולפתיחת נקודות נוספות- 052-7692282.

ירושלים- ישיבת מיר (בית שלום, ארון קלטות "ובלכתך בדרך") 0527692282.

"מרכז הסת"ם" יחזקאל 1 ככר השבת. נוה יעקב- אשר גולק 8/2 077-7979554.

דברי חיים 12 (פלמן) 02-6259923. רמות פולין 66 דירה 28 02-5879786.

רמות ג' תאודור לביא 12 (רייכמן) 052-7147249. פרחי 10 (חיון) 02-5401420.

רמת שלמה (הרב טרוביץ) ביהכ"נ חו"א. "כתר מלוכה" רח' בית ישראל 1 053-3117762.

מנחת יצחק 3 (טויב) 0533117762. חדש- סנהדריה המורחבת 104 כניסה ג' (פרלשטיין) 0504140615.

גבעת שאול – קהתי 1 בכניסה לבנין ליד הת.ד. בית וגן- רח' משולם ראט 1 (קרפל) 02-6424736.

בני ברק- מרצבך, מלצר 24 03-5790989. מרכז הסת"ם רחוב זכריה 3. יוסיפי קיבוץ גלילות 9.

מנקין, בורוכוב 3 03-5780281. קלרמן, רבי עקיבא 9. 054-8439903. כהן, יגאל אלון 27/8 054-8440406.

ציקינובסקי זוננפלד 20 03-6769572. נאה, רבי מאיר 3, רמת אהרן. 052-7144066.

רוטנר סוקולוב 39 052-7662047. פקשר עזרא 33 א' מול ב"כ"ג אגו"י [מוהר"ג גשטטרן] 03-6746990.

מודיעין עילית- ר"ע 30/6 052-7692282. אבני נזר 30/2 (זידל) 08-9741111.

ריטב"א 26 (רוכלין) 050-4173968. הרב מפוניבז' 4 (יעקובוביץ) 052-7144090.

כולל עטרת שלמה. אהל תורה (אהבת שלום) רבי יהודה הנשיא 35. "תינוקין" רח' ריה"ג 30.

ביתר- פרידמן. קניג 18 058-3207845. המגיד ממעזריטש 27 קומה ג' (שכטר) 052-7684471.

אשדוד- רובע ז' חלפתא 5/2 (וולף) 08-8642821. רובע ח', הרוותם 37 (וולף) 053-3148677.

אופקים- (קרייסמן) החיד"א 1605/6 054-8415259. רכסים- כולל נר ישראל (כהן) 052-7183722.

בית שמש- ערבות הנחל 8/1 02-9920565. לוין. רחוב בן איש חי 71/6 050-4120542.

אלעד- (אדלשטיין) ככולל מדרש אליהו, או ברח' בעלי התוספות 22. 052-7690972. או 03-9337827.

הר יונה- בביהכ"נ המרכזי, 058-3293176. פתח תקוה (ברוכים) רח' אריה בן אלעזר 26/15 052-7107905.

לע"נ הרה"ג ר' חיים צבי בן רבי יהודה הכהן רוזנברג זצ"ל. נלב"ע ו' אדר א' התשע"ט.

ולע"נ ר' אברהם יעקב ב"ר חיים רפאל ישראל הכהן זצ"ל. נלב"ע ה' אדר ב' תשס"ג.

נודה מאד לכל מי שיכול לסייע בכיסוי ההוצאות המרובות.

לפרטים- 052-7692282.

ניתן לתרום בעמדות- נדרים פלוס, עבור "תמצית".
או בקהילות דרך בית הכנסת "אהל תורה" ברכפלד.

או ב"נדרים פון" 03-7630543. קופה 1450.

לפרטים והערות נא להתקשר ל-052-7692282.

בין השעות 13:45 – 14:15, או 19:20 – 19:50.

ניתן לקבל את הגליונות בנקודות הפצה.

או במייל- A0527692282@gmail.com

ניתן להשיג גליון חודשי על דף היומי או על "קנין חכמה".
ניתן לקבל גליון שבועי על דף היומי ומ"ב וקנין חכמה

במייל 9518470@gmail.com